

EKONOMIUTSKOTTETS BETÄNKANDE 4/2002 rd

Regeringens proposition med förslag till lag om tillhandahållande av informationssamhällets tjänster och till lagar som har samband med den

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 6 november 2001 en proposition med förslag till lag om tillhandahållande av informationssamhällets tjänster och till lagar som har samband med den (RP 194/2001 rd) till ekonomiutskottet för beredning.

Utlåtande

I enlighet med riksdagens beslut har grundlagsutskottet lämnat utlåtande i saken. Utlåtandet (GrUU 60/2001 rd) ingår som bilaga till detta betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsråd Katri Kummoinen och lagstiftningsråd Marjo Lahelma, justitieministeriet
- konsultative tjänstemannen Jukka Liedes, undervisningsministeriet
- överinspektör Tia Laine-Ylijoki, kommunikationsministeriet
- jurist Mari Österberg, Konsumentverket

- direktör Tapani Rantanen, Kommunikationsverket
- avdelningschef Leena Linnainmaa, Centralhandelskammaren
- jurist Tero Leino, Finlands Konsumentförbund rf
- vice verkställande direktör Timo Lappi, Suomen Suoramarkkinointiliitto ry
- lagstiftningsdirektör Eeva Laatikainen, Tietoliikenteen ja tietotekniikan keskusliitto, FiCom ry även som representant för Telia
- direktör Valtteri Niiranen, Mediernas Centralförbund
- verksamhetsledare Arto Alaspää, Finlands skiv- och videoproducenter SVP rf
- jurist Jyri Kukkonen, Säveltäjien Tekijänoikeustoimisto Teosto ry
- verksamhetsledare Antti Kotilainen, Upphovsrättsliga informations- och övervakningscentralen
- avdelningsdirektör Kari Wirman och utvecklingschef Mirka Järnefelt, Elisa Communications Abp
- advokat Tapio Susiluoto, Business Software Alliance BSA.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att det stiftas en lag om tillhandahållande av informationssamhällets tjäns-

ter och att lagen om integritetsskydd vid telekommunikation och dataskydd inom televerk-

samhet, konsumentskyddslagen och lagen om otillbörligt förfarande i näringsverksamhet ändras. Med lagarna genomförs direktivet om vissa rättsliga aspekter på informationssamhällets tjänster, särskilt elektronisk handel, på den inre marknaden nationellt.

Med informationssamhällets tjänster avses, precis som i direktivet, tjänster på distans som sänds på elektronisk väg på mottagarens begäran och vanligtvis mot vederlag.

Merparten av bestämmelserna i direktivet är sådana att nationella avvikelser inte tillåts. Bestämmelserna om tjänsteleverantörens skyldighet att lämna upplysningar är minimibestämmelser.

De viktigaste bestämmelserna i den föreslagna lagen, och även i direktivet, gäller friheten att tillhandahålla informationssamhällets tjänster. En inom gemenskapen etablerad tjänsteleverantör får erbjuda sina tjänster i hela gemenskapen utan att han eller hon behöver ta reda på eller beakta de krav som ställts på verksamheten eller tjänsterna i medlemsstaterna, krav som ofta skiljer sig från varandra. Det är medlemsstaternas sak att sörja för övervakningen av de tjänsteleverantörer som är etablerade på deras respektive territorium.

I syfte att stärka konsumenternas förtroende föreslås i lagen att tjänsteleverantörerna fortlöpande skall hålla bestämda uppgifter om sig och sin verksamhet tillgängliga för tjänstemottagarna och myndigheterna. Kommunikationsverket övervakar att dessa bestämmelser följs.

I lagen föreskrivs om när tjänstelevererande mellanhänder, t.ex. teleoperatörer, inte är ansvariga för olagligt innehåll i eller olovlig förmedling av information som de överfört eller lagrat. Regleringen gäller såväl straffrättsligt ansvar som civilrättsligt skadeståndsansvar. Bestämmelserna täcker tjänster som gäller överföring av information och tillhandahållande av nät, kopiering i cacheminne och lagringstjänster. Grundförutsättningen för ansvarsfrihet är att tjänsteleverantörens verksamhet endast är av teknisk natur. En tjänsteleverantör kan inte åberopa grunderna för ansvarsfrihet, om han eller hon själv deltar i produktionen av olagligt innehåll eller om han eller hon på annat sätt samarbetar med innehållsproducenten i syfte att främja eller bedriva olaglig verksamhet. Bestämmelsen preciserar de villkor på basis av vilka en tjänsteleverantörs verksamhet bedöms vara av teknisk natur och ansvarsfriheten befogad.

Lagen om konsumentskydd och lagen om otillbörligt förfarande i näringsverksamhet föreslås bli kompletterade med en bestämmelse om att det av marknadsföringen tydligt skall framgå dess kommersiella syfte och för vems räkning marknadsföringen bedrivs.

I lagen om integritetsskydd vid telekommunikation och dataskydd inom televerksamhet föreslås en ny bestämmelse om att de elektroniska meddelandena skall vara klart och entydigt identifierbara som marknadsföring så snart mottagaren tar emot dem i det fall att direktmarknadsföring bedrivs via elektronisk post utan att abonnenten i förväg har gett tillstånd till den.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmän motivering

Ekonomiutskottet föreslår att lagförslagen godkänns med ändringarna i det första lagförslaget. De flesta ändringarna kommer sig av det som grundlagsutskottet säger i sitt utlåtande.

Lagens huvudsakliga syfte är att främja elektronisk handel inom EES genom att säkerställa fri rörlighet för informationssamhällets tjänster. Finländska företagare kan över nätet tillgodogö-

ra sig de fördelar den inre marknaden erbjuder. Enligt den fundamentala inre marknadsprincipen får en i Finland etablerad tjänsteleverantör erbjuda sina tjänster inom hela EES utan att vara tvungen att ta reda på eller beakta de krav som ställs på verksamheten eller tjänsterna i de övriga staterna, krav som ofta skiljer sig från varandra. Tjänsteleverantören måste i sin verksamhet följa finsk lag i frågor som omfattas av det sam-

ordnade området. Myndigheterna i Finland skall övervaka att en i Finland etablerad tjänsteleverantör iakttar finsk lagstiftning också då tjänsterna enbart eller huvudsakligen riktar sig till en annan EES-stat. Bestämmelserna avser också att stärka konsumenternas förtroende för gränsöverskridande tjänster på elektronisk väg.

I 5 kap. i förslaget till lag om tillhandahållande av informationssamhällets tjänster ingår bestämmelser om anmälningsförfarande när det gäller att spärra material som kränker upphovsrätten. Den som innehar upphovsrätten eller dennes företrädare kan kräva att en tjänsteleverantör gör material som kränker upphovsrätten oåtkomligt. Anmälan skall göras skriftligt eller på elektronisk väg enligt lagfäst disposition. I lagen föreskrivs också om meddelande från tjänsteleverantören till innehållsproducenten om att det material som denne lämnat har gjorts oåtkomligt samt om bemötande från innehållsproducenten.

Utskottet konstaterar att ett anmälningsförfarande gör det möjligt att snabbt reagera när man vill spärra material som kränker upphovsrätten. Enligt information till utskottet har ett liknande förfarande utfallit väl i USA. Men trots det gäller det att hålla ögonen på hur bestämmelserna fungerar i praktiken, menar utskottet.

Detaljmotivering

1. Lag om tillhandahållande av informationssamhällets tjänster

2 kap. 5 §. Paragrafen handlar om friheten att tillhandahålla tjänster. En domstol eller någon annan behörig myndighet får dock med stöd av lag begränsa tillhandahållandet av en viss tjänst på villkor som anges i lagen.

Grundlagsutskottet påpekar att myndigheterna enligt motiveringen till propositionen inte får några nya befogenheter genom bestämmelserna. Trots detta förefaller bestämmelserna innefatta ett bemyndigande. Formuleringen i lagförslaget måste preciseras, anser grundlagsutskottet.

Ekonomiutskottet har tydliggjort formuleringen så att en domstol eller någon annan behö-

rig myndighet dock i enlighet med de befogenheter som särskilt föreskrivits för den får begränsa tillhandahållandet av en viss tjänst i de fall som anges i lagen.

3 kap. 7 §. Denna bestämmelse om allmän skyldighet att lämna upplysningar ålägger tjänsteleverantören att enkelt, direkt och fortlöpande hålla handelsregister eller något annat motsvarande offentligt register som tjänsteleverantören är införd i, samt tjänsteleverantörens företags- och organisationsnummer eller något annat motsvarande nummer i registret tillgängligt för tjänstemottagarna och myndigheterna.

Bestämmelsen har enligt grundlagsutskottets åsikt en misslyckad formulering. Det är nämligen inte motiverat att föreskriva att tjänsteleverantören är skyldig att tillhandahålla handelsregister eller något annat motsvarande offentligt register.

Ekonomiutskottet har ändrat 1 mom. 2 punkten så att det är information om det register som tjänsteleverantören eventuellt är införd i som skall hållas tillgänglig.

3 kap. 12 §. I paragrafen finns bestämmelser om uppfyllande av formkraven för avtal på elektronisk väg. I paragrafen hänvisas till lagen om elektroniska signaturer. Regeringen lämnade en proposition gällande denna lag (RP 197/2001 rd) samtidigt med den nu föreliggande propositionen. Men eftersom propositionen om elektroniska signaturer fortfarande är under behandling i olika utskott, har ekonomiutskottet strukit hänvisningen till lagen om elektroniska signaturer.

4 kap. 15 §. I paragrafen ingår bestämmelser om ansvarsfrihet vid lagring av information. Tjänsteleverantören är inte ansvarig för innehållet i den lagrade informationen eller för förmedlingen av den, om tjänsteleverantören utan dröjsmål vidtar åtgärder för att göra den information som lagrats oåtkomlig bl.a. efter att ha fått kännedom om att den lagrade informationen till sitt innehåll klart strider mot strafflagens bestämmelser om hets mot folkgrupp eller spridning av pornografisk bild.

Grundlagsutskottet framhåller i sitt utlåtande att formuleringen inte är helt lyckad, eftersom det först efter en rättegång blir klart om innehållet i en information strider mot respektive bestämmelser i strafflagen. Med avseende på bestämmelserna i grundlagen och europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna är det enligt grundlagen befogat att ändra formuleringen till exempel så att den bygger på kriteriet att lagstridigheten är uppenbar.

Med hänvisning till motiveringen i grundlagsutskottets utlåtande har ekonomiutskottet ändrat 1 mom. 2 punkten så att tjänsteleverantören är fri från ansvar efter att fått faktisk kännedom om att den lagrade informationen uppenbart strider mot strafflagen.

Samtidigt har utskottet med hänvisning till motiveringen till 20 § i 1 mom. 1 punkten lagt till närstående rättigheter.

4 kap. 16 §. Enligt 1 mom. kan en domstol på ansökan av en allmän åklagare, undersökningsledare eller den vars rätt ärendet gäller, utan att höra motparten förordna att en tjänsteleverantör vid vite skall göra den information som denne lagrat oåtkomlig, om det är uppenbart att informationen till innehållet strider mot lag eller att den förmedlas på lagstridigt sätt.

Grundlagsutskottet påpekar att med avseende på kravet att en begränsning skall vara exakt och noga avgränsad ger lagstridighetsbegreppet här rum för tolkning i och med att det är mycket brett och omfattande. På denna punkt måste regleringen preciseras till exempel i överensstämmelse med synpunkterna i motiveringen, anser grundlagsutskottet.

Grundlagsutskottet framhåller också att det i ett konstitutionellt perspektiv i sak är viktigt att motparten ges möjlighet att bli hörd, t.o.m. inom en mycket kort tid, med anledning av att en ansökan om spärrning har gjorts. Lagförslaget kan

behandlas i vanlig lagstiftningsordning bara om huvudregeln i överensstämmelse med grundlagen föreskriver att motparten skall bli hörd. Grundlagsutskottet menar att det kan föreskrivas att frågan får avgöras utan att motparten blir hörd, om denne inte kan höras så snabbt som ett brådskande ärende nödvändigtvis kräver.

Ekonomiutskottet har ändrat 1 mom. utifrån grundlagsutskottets utlåtande.

5 kap. 20 §. Bestämmelsen ger den som innehar upphovsrätten eller dennes företrädare rätt att genom ett lagfäst anmälningsförfarande kräva att material som kränker upphovsrätten spärras. Av motiveringen framgår att förfarandet skall tillämpas på upphovsrätt och närstående rättigheter som regleras i upphovsrättslagen.

I upphovsrättslagen stadgas om upphovsrätt och upphovsrätten närstående rättigheter. Till närstående rättigheter räknas skydd för utövande konstnärer, framställande av ljud eller bildupptagningar och radio- och televisionsföretag samt för databaser och fotografier.

Utgående från motiveringen har utskottet preciserat bestämmelsen så att den också gäller närstående rättigheter och deras innehavare.

5 kap. 22 §. Med hänvisning till det som sägs under 20 § har utskottet lagt till innehavare av närstående rättighet i 1 mom. 5 punkten.

Förslag till beslut

Med stöd av det ovan anförda föreslår ekonomiutskottet

att lagförslagen 2—4 godkänns utan ändringar och

att det första lagförslaget godkänns med ändringar (Utskottets ändringsförslag).

*Utskottets ändringsförslag***1.****Lag****om tillhandahållande av informationssamhällets tjänster**

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

<p style="text-align: center;">1 kap.</p> <p>Tillämpningsområde och definitioner</p> <p style="text-align: center;">1—4 § (Som i RP)</p> <p style="text-align: center;">2 kap.</p> <p>Friheten att tillhandahålla informationssamhällets tjänster</p> <p style="text-align: center;">5 §</p> <p style="text-align: center;"><i>Friheten att tillhandahålla tjänster</i></p> <p>När det gäller tjänsteleverantörer etablerade i en annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet får inte sådana krav ställas som omfattas av det samordnade området och som begränsar tillhandahållandet av någon av informationssamhällets tjänster i Finland. En domstol eller någon annan behörig myndighet får dock <i>i enlighet med särskilt föreskrivna befogenheter</i> begränsa tillhandahållandet av en viss tjänst om:</p> <p style="text-align: center;">(1—3 punkten som i RP) (2—4 mom. som i RP)</p> <p style="text-align: center;">6 § (Som i RP)</p>	<p style="text-align: center;">3 kap.</p> <p>Skyldighet att lämna upplysningar samt beställningar och avtal i elektronisk form</p> <p style="text-align: center;">7 §</p> <p style="text-align: center;"><i>Allmän skyldighet att lämna upplysningar</i></p> <p>Utöver vad som någon annanstans i lag bestäms om skyldigheten att lämna upplysningar skall tjänsteleverantören enkelt, direkt och fortlöpande hålla åtminstone följande information tillgänglig för tjänstemottagarna och myndigheterna:</p> <p style="text-align: center;">(1 punkten som i RP) 2) uppgifter om i vilket handelsregister eller något annat motsvarande offentligt register som tjänsteleverantören <i>eventuellt</i> är införd i, samt tjänsteleverantörens företags- och organisationsnummer eller något annat motsvarande nummer i registret i fråga, (3 och 4 punkten som i RP) (2 och 3 mom. som i RP)</p> <p style="text-align: center;">8—11 § (Som i RP)</p> <p style="text-align: center;">12 §</p> <p style="text-align: center;"><i>Uppfyllande av formkraven för avtal på elektronisk väg</i></p> <p>Om ett avtal enligt lag skall ingås skriftligen, uppfylls kravet även genom ett sådant elektroniskt avtal vars innehåll inte kan ändras ensidigt och som finns tillgängligt för parterna. Om ett avtal enligt lag skall undertecknas, tillämpas vad</p>
--	---

som *särskilt* bestäms (*utesl.*) om elektroniska signaturer (*utesl.*). Vad som föreskrivs i detta moment gäller på motsvarande sätt parternas meddelanden och andra åtgärder som hänför sig till avtalsförhållandet och som enligt lag skall vara skriftliga eller undertecknade.

(2 och 3 mom. som i RP)

4 kap.

Ansvarsfrihet för tjänstelevererande mellan- händer

13 och 14 §
(Som i RP)

15 §

Ansvarsfrihet vid lagring av information

När en tjänst innefattar lagring av information som lämnats av tjänstemottagaren (*innehållsproducenten*) och lagringen utförs på dennes begäran, är tjänsteleverantören inte ansvarig för innehållet i den lagrade informationen eller för förmedlingen av den, under förutsättning att tjänsteleverantören utan dröjsmål vidtar åtgärder för att göra den information som lagrats oåtkomlig

1) efter att ha fått kännedom om en domstols förordnande därom eller, om det är fråga om kränkning av upphovsrätten *eller närstående rättigheter*, efter att ha fått en anmälan enligt 22 §,

2) efter att annars ha fått faktisk kännedom om att den information som lagrats till sitt innehåll *uppenbart* strider mot 11 kap. 8 § eller 17 kap. 18 § strafflagen (39/1889).

(2 mom. som i RP)

16 §

Förordnande om spärrning av information

En domstol kan på ansökan av en allmän åklagare, undersökningsledare eller den vars rätt ärendet gäller (*utesl.*) förordna att den tjänsteleverantör som avses i 15 § vid vite skall göra den

information som denne lagrat oåtkomlig, om *informationen uppenbart är sådan att det enligt lag är straffbart eller utgör grund för ersättningsansvar att hålla den tillgänglig för allmänheten eller förmedla den*. Domstolen skall behandla ansökan i brådskande ordning. *Ansökan kan inte godkännas om inte tjänsteleverantören och innehållsproducenten beretts tillfälle att bli hörda, utom i det fall att dessa inte kan höras så snabbt som ett brådskande ärende nödvändigtvis kräver.*

(2—4 mom. som i RP)

17—19 §
(Som i RP)

5 kap.

Anmälningförfarande

20 §

Spärrning av material som kränker upphovsrätten eller närstående rättigheter

Den som innehar upphovsrätten eller dennes företrädare kan kräva att en tjänsteleverantör enligt 15 § gör material som kränker upphovsrätten oåtkomligt enligt vad som föreskrivs i denna paragraf och i 22—24 §. *Detsamma gäller innehavare av närstående rättigheter och deras företrädare, när det handlar om material som kränker sådana rättigheter.*

(2 mom. som i RP)

21 §
(Som i RP)

22 §

Anmälan form och innehåll

Anmälan skall göras skriftligen eller på elektronisk väg så att anmälan innehåll inte ensidigt kan ändras och så att den finns tillgänglig för parterna. Anmälan skall innehålla

(1—4 punkten som i RP)

5) anmälares försäkran att han innehar upphovsrätten *eller en närstående rättighet* eller är berättigad att handla på *rättsinnehavarens* vägnar,

(6 punkten som i RP)
(2 mom. som i RP)

23—25 §
(Som i RP)

6 kap.

Tillsyn och påföljder

26 och 27 §
(Som i RP)

7 kap.

Ikraftträdande

28 §
(Som i RP)

Helsingfors den 11 april 2002

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Leena Luhtanen /sd
vordf. Mari Kiviniemi /cent
medl. Janina Andersson /gröna
Klaus Hellberg /sd
Reijo Kallio /sd
Marja-Leena Kemppainen /kd
Kalervo Kummola /saml

Pekka Kuosmanen /saml
Mika Lintilä /cent
Olli Nepponen /saml
Antti Rantakangas /cent
Mauri Salo /cent
Juhani Sjöblom /saml
ers. Veijo Puhjo /vänst.

Sekreterare var

utskottsråd Eelis Roikonen.

EkUB 4/2002 rd — RP 194/2001 rd